

הקרן לשמירה על השטחים הפתוחים

שיקום מורד הירדן – שלב ג'

תיק פרויקט

רשות ניקוז ונחלים כנרת

קול קורא - רשות מקרקעי ישראל

מאי 2016

ליגה
פרוייקטים סביבתיים בע"מ

רן מולכו | הנדסת ניקוז, תכנון נוף, חקלאות וסביבה | קידום, תכנון, ניהול ופיקוח פרויקטים סביבתיים

תכולת תיק הפרויקט – הפניה לקרן

גוף מבקש: רשות ניקוז ונחלים כינרת

שם הפרויקט: שיקום מורד הירדן – שלב ג'

פרק א':

1. דברי הסבר

תיאור מתחם הבקשה

נהר הירדן זורם לאורך ארץ ישראל מצפון לדרום. הירדן הינו מהנהרות הידועים וחשובים מבחינה היסטורית, תרבותית ודתית, ובעל ערכי טבע, אקולוגיה ונוף. מורד הירדן מהווה חלק מהשבר הסורי אפריקני המחבר בין שלוש יבשות, ומכן חשיבותו לקיום מגוון מינים. הנהר מהווה מסדרון אקולוגי המאפשר מעבר בין אוכלוסיות בעלי חיים וצמחים מהירדן הדרומי לכינרת ולירדן העליון.

לנהר הירדן איכויות נדירות המייחדות אותו משאר נחלי ישראל: איכויות נופיות וגאולוגיות מיוחדות במינן של נהר הזורם בבקע בין הרים ממזרח ומערב, מערכת אקולוגית עשירה שהתקיימה גם עקב ההגבלות הצבאיות על שימושים בגדות הנהר, ציר נדידה ראשי לעופות מאירו-אסיה לאפריקה וחזרה, אתרי ארכיאולוגיה בעלי חשיבות בינלאומית, ומשמעות היסטורית-דתית-תרבותית לעמי העולם.

הפרויקט המוצע לביצוע

תכנית "מורד הירדן" עוסקת בשיקום חלקו הצפוני של קטע הירדן שמדרום לכנרת (מהכנרת עד נהריים), לאורך כ-10 ק"מ. קטע זה עובר כולו בתחום מדינת ישראל. בוצע סקר אקולוגי ע"י ד"ר נאוה סבר, והושלמה תכנית האב "מורד הירדן". תכנית סטטוטורית "נחל וסביבתו" מקודמת ע"י רשות ניקוז ונחלים כינרת, ומייעדת את שטח הנהר וגדותיו כשמורת טבע.

בשלב א' של הפרויקט, שבוצע בסיוע הקרן לשטחים פתוחים בשנת 2014, בוצע שיקום אקולוגי של מקטעי נהר דרומית לסכר אלומות – באזור נפתולי מורד הירדן. השיקום כלל חישוף, הרחקת סחף בוצי, מיתון גדות והשבת חתך טבעי לנחל, ושתילת צמחייה. מהות הטיפול הייתה שיקום אקולוגי והחזרת המערכת הטבעית, תוך מתן אפשרות לצפייה במערכות הטבעיות והנופיות ע"י יצירת שבילים ומצפור במרחק סביר.

בשלב ב', שבוצע בסיוע הקרן בשנת 2015, בוצע שיקום של המקטע שמדרום למקטע הנפתולים – מקטע בריכות הירדן, שבו הערוץ תעלתי, רחב מאוד ורדוד עם שרטונות בוצ מישוריים, רצועת חיץ ממזרח, וזרימה אפסית בערוץ. השיקום כלל שיפור המורכבות המבנית, יצירת בתי גידול, יצירת שיפוע אורכי ומופע זרימה, שימור בתי גידול, איים, ושימור פשט הצפה ממערב לאפיק.

שלב ג', המוצע למימון הקרן בשנת 2016, יהווה המשך ישיר לשלב ב' ויכלול השלמה של השיקום האקולוגי של בריכות הירדן (שהמבנה הפיזי שלהן שוקם בשלב ב'), ע"י שתילה של מיני צומח מקומי. כמו כן, שלב זה יכלול שיקום הנחל ופיתוח חניוני יום במקטעי המוביל המלוח ושפך נחל יבנאל, שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים, דרכי עפר לרכבים ושילוט הסבר והכוונה.

שלב ג' כולל את המרכיבים הבאים:

1. שיקום הירדן במקטע המוביל המלוח, והקמת חניוני יום.
2. מקטע בריכות הירדן בהמשך לביצוע שלב ב (מהנפתול האחרון של בית זרע עד מנחמיה) – המשך השיקום המבני של הנחל, שיקום צמחי, ופיתוח נופי.
3. שיחזור תוואי הירדן ההיסטורי בקטע כביש מנחמיה-כביש 90, שיקום פיזי ואקולוגי, ופיתוח נופי.
4. שיקום פיזי ואקולוגי של מקטע שפך נחל יבניאל לירדן.

התאמת התכנית למטרות הקרן

מהות הפרויקט הינה שיקום אקולוגי של נחל ופיתוח נופי, תיירותי וכלכלי של שטחים פתוחים המיועדים להיות מוכרזים כשמורת טבע. הפרויקט מציע שמירה על שטח פתוח בעל חשיבות טבעית, אקולוגית, נופית, היסטורית, תרבותית ותיירותית, והנגשתו ללא תשלום לציבור הרחב.

✓ תרומתו ונגישותו של הפרויקט לתועלת הציבור והקהילה: מורד הירדן סמוך לכינרת ומהווה מוקד משיכה לעשרות ומאות אלפי מטיילים בשנה. הנהר מקודש לנוצרים, ומגיעים אליו מיליוני צליינים. שיקום מקטע זה מנגיש למטיילים ולצליינים חלקים של הנהר שלא היו נגישים עקב הזיהום החמור ששרר בהם. הסדרת מערך טיילות ומצפורים יאפשר גישה של הציבור לנחל, לאיכויות הטבעיות והנופיות הנדירות ולאתרי המורשת שבסביבתו. המקטע המשוקם יצטרף למגוון אתרים שמהווים מוקד לפעילות נופש ופנאי באזור, ויהפוך לאתר טבע מושך הפתוח לקהל וקולט קהל ללא תשלום. האתר יהיה מגוון, יכלול קטעים של פיתוח עדין של חניוני יום, וקטעים שקטים ואקסטנסיביים, ובכך ייתן מענה למגוון גדול של אוכלוסיות מבקרים.

✓ קידום פרויקטים של הנגשה ושבילים: הפרויקט מנגיש לציבור המטיילים את נהר הירדן בחלקים שלא היו נגישים עד כה, עקב מחסור בדרכי גישה נוחות, צמחייה סבוכה ואיכות מים שהייתה ירודה ביותר בעשרות השנים האחרונות. דרכי גישה ברכב, חניונים, שבילי הליכה, פינות ישיבה, אזורי פיקניק וגשרים יאפשרו לנסוע לאורך הנחל מעל גדותיו, להגיע ברגל עד הנחל עצמו ולנפוש על גדותיו. מרחב שלם של תיור ברכב וברגל יפתח לציבור, לאחר שבמשך עשרות שנים הגישה אליו הייתה לקויה.

✓ הימצאות המיזם באזור עדיפות לאומית: הפרויקט ממוקם בנהר הירדן דרומית לכינרת, באזור עדיפות לאומית א' ומבוצע ע"י רשות ניקוז ונחלים כינרת.

✓ שימור ושיקום אקולוגי ומגוון ביולוגי: הפרויקט מבוסס ונשען על שיקום פיזי ואקולוגי של הנהר: שיקום גדות והחייאת נפתולים, הרחקת סחף בוצי, צמצום עד הפסקה של הזרמת שפכים ומים נחותים, השבת הזרמה של מים נקיים, טיפול בהשתלטות צמחייה ובצמחייה פולשת, השבת מיני צומח ובע"ח מקומיים ועוד פעולות רבות לשיקום ושימור המגוון הביולוגי בהתאם להמלצות הסקר האקולוגי שנערך ע"י ד"ר נאוה סבר. כמו כן ישוקם תפקידו כמסדרון אקולוגי ע"י חיבור מורד הירדן עם שמורת הטבע בנחל יבניאל. בכך ישוקם מסדרון אקולוגי משמעותי בין עמק הירדן הדרומי והגליל התחתון המזרחי, המהווה תחום מעבר ומחייה למגוון רחב של בעלי חיים וצמחים.

✓ **תרומת הפרויקט לשמירה, טיפוח, ושיקום של שטחים פתוחים ונופי מורשת ותרבות:** מהות הפרויקט הינה ניקוי והסדרה של הנהר, שמירה על טבעו, חזותו וטיפוח גדותיו. הפרויקט כולל הגדרת אזורים לשימור בהם לא יבוצע פיתוח ותוגבל תנועת מבקרים אשר תאפשר הגנה על המערכות הטבעיות. התכנית מלווה בתכנית לתחזוקה ארוכת טווח של הפרויקט. נהר הירדן הינו הנהר היחיד בישראל, ולאורך המקטעים לשיקום ישנם ערכי מורשת רבים.

✓ **תרומת הפרויקט לשיקום שטחים ומוקדים פגועים בשטח הפתוח:** נהר הירדן סבל במשך עשרות שנים מזיהום חמור ע"י שפכים עירוניים ומי המוביל המלוח. ההסדרה הניקוזית של הנהר שינתה את פניו וביטלה חלק מפיתוליו הטבעיים וזרימתו הטבעית. על גדותיו, התלולות בקטעים מסוימים, השתלטה צמחייה. הנהר ישוקם מבחינת איכות המים והמערכת האקולוגית של הנחל. גדותיו ימותנו, צמחייה פולשת תסולק ויבוצע שיקום צמחי. אזורים פגועים ישוקמו, ובחלק מהמקומות יהפכו לחניוני יום לטובת הציבור. לפרויקט תרומה עצומה לשיקום אזור שסבל שנים רבות מזיהום ומהזנחה, נחל שהחיים נעלמו ממנו וחוזר אט אט לחיים בעקבות פעולות השיקום.

✓ **ישימות הפרויקט:** העבודות תתבצענה ברצועת הנחל ע"פ חוק הניקוז באמצעות רשות ניקוז ונחלים כנרת, אשר מקדמת תכנית מתאר סטטוטורית לנהר. התכנית נמצאת בתהליך הפקדה בוועדה המחוזית.

✓ **שיתוף פעולה מערכתי – תמיכת גופים נוספים:** הפרויקט מוגש ע"י רשות ניקוז כנרת ונתמך ע"י קשת רחבה של גופים הפועלים באזור, בהם המועצות האזוריות עמק הירדן ועמק המעיינות, המשרד להגנת הסביבה, רשות הטבע והגנים וחמ"ת. פעולות השיקום נעשות תוך הידברות עם תושבי הסביבה ושיתופם בתהליך.

✓ **שיתוף פעולה מערכתי – השתתפויות נוספות במימון:** הפרויקט ממומן ע"י רשות ניקוז כנרת, ורט"ג שותפים למימון הפרויקט.

הפעילויות השונות הנכללות בפרויקט

✓ השלמת שיקום מבנה הנחל באזור בריכות הירדן ע"י הגברת המורכבות המבנית ויצירת איים ובתי גידול מגוונים.

✓ יצירת בריכות חורף, כבית גידול ייחודי נוסף.

✓ טיפול יערני במינים זרים ופולשים.

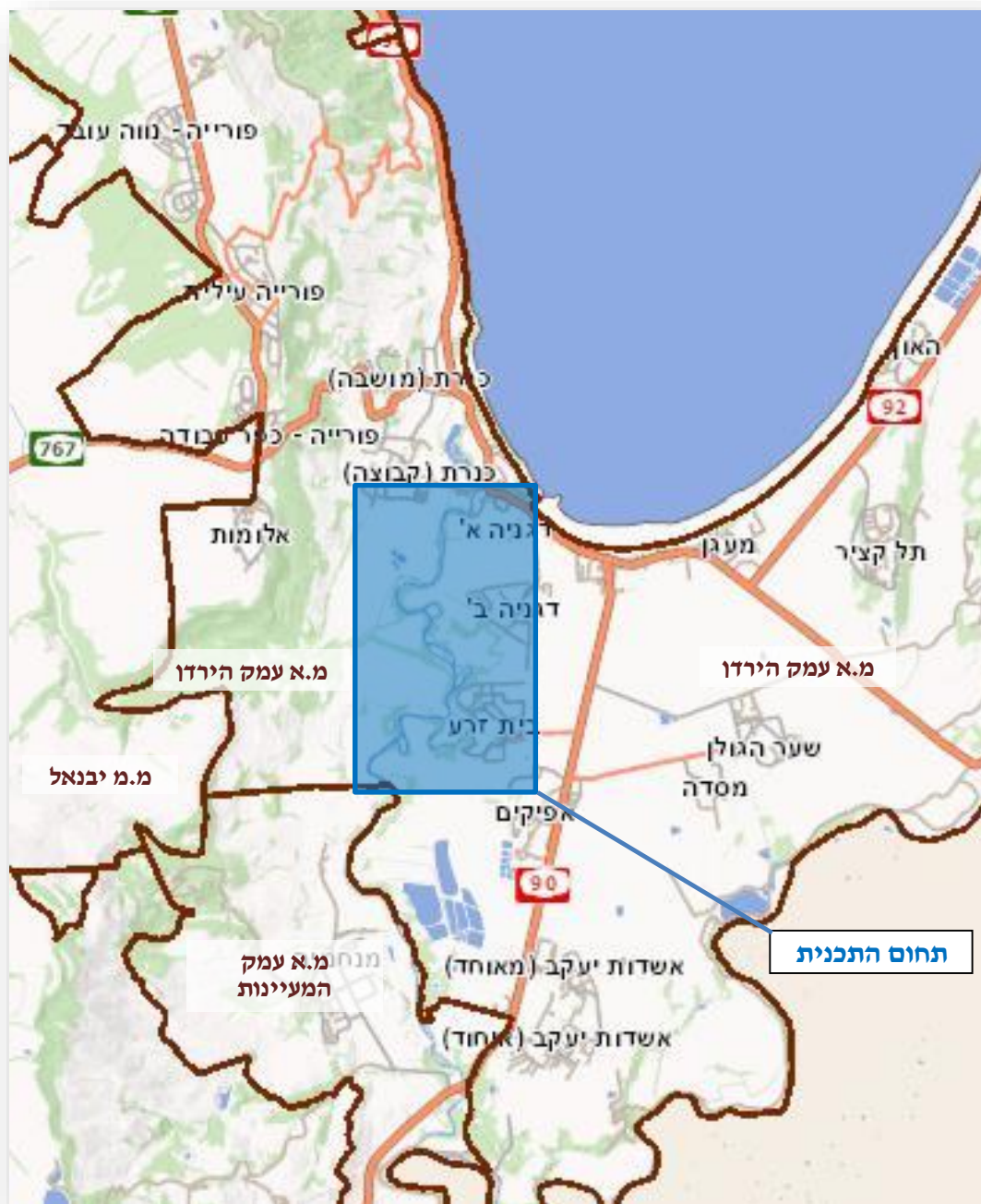
✓ השלמת השיקום האקולוגי בבריכות הירדן ע"י שתילת צמחיית גדות, עצי גדות וצמחיית מים מקומיים.

✓ שיקום הירדן במקטע המוביל המלוח – שיקום פיזי ואקולוגי. השבת מופע ותפקוד של נחל טבעי, ע"י הגברת המורכבות המבנית, ושיקום צמחי.

✓ פיתוח חניוני יום והסדרת שביל הולכי רגל ושביל אופניים, דרכי מצעים וחניות לרכב רך.

2. תרשים סביבה

גודל השטח הנותר לביצוע המיועד לפרויקט 350 דונם. סך אורך המקטעים לביצוע כ-7 ק"מ.

3. נתונים סטטוטוריים

(א) רשימת גושים חלקות בהם יבוצעו הפעולות המבוקשות מהקרן

גוש	חלקה	בעלות
15100	12	חברת הימנותא בע"מ
15100	2	חברת חשמל הישראלית בע"מ חיפה
15110	24	מדינה
15166	69	מדינה
15167	25	קק"ל
15167	43	קק"ל
15167	43	קק"ל
15167	13	מדינה
15452	149	מדינה
15454	106	מדינה
15454	105	מדינה
15456	17	מדינה
15456	11	קק"ל
15456	8	קק"ל
15470	85	קק"ל
15470	67	קק"ל
15470	57	חברת חשמל בע"מ
15470	56	חברת חשמל בע"מ
15470	54	חברת חשמל בע"מ
15470	55	חברת חשמל בע"מ
15472	27	חברת חשמל לא"י
15475	33	חברת הימנותא בע"מ
15476	65	מדינה

סה"כ שטח הפרויקט הנותר לביצוע - 350 דונם.

אחוז קרקע בניהול מדינה - 100%

צילום נסחי טאבו המעידים על הזכויות בקרקע מצורפים לבקשה.

(ב) תכנית סטטוטורית המאפשרת את ביצוע הפרויקט למימון הקרן וכוללת את ייעודי הקרקע:

מספר תכנית תב"ע ג/1594 בתוקף החל מ-01/03/1979 דגניה א' – מגדירה את שטח הפרויקט כשטחים פתוחים בתחום רצועת נחל.

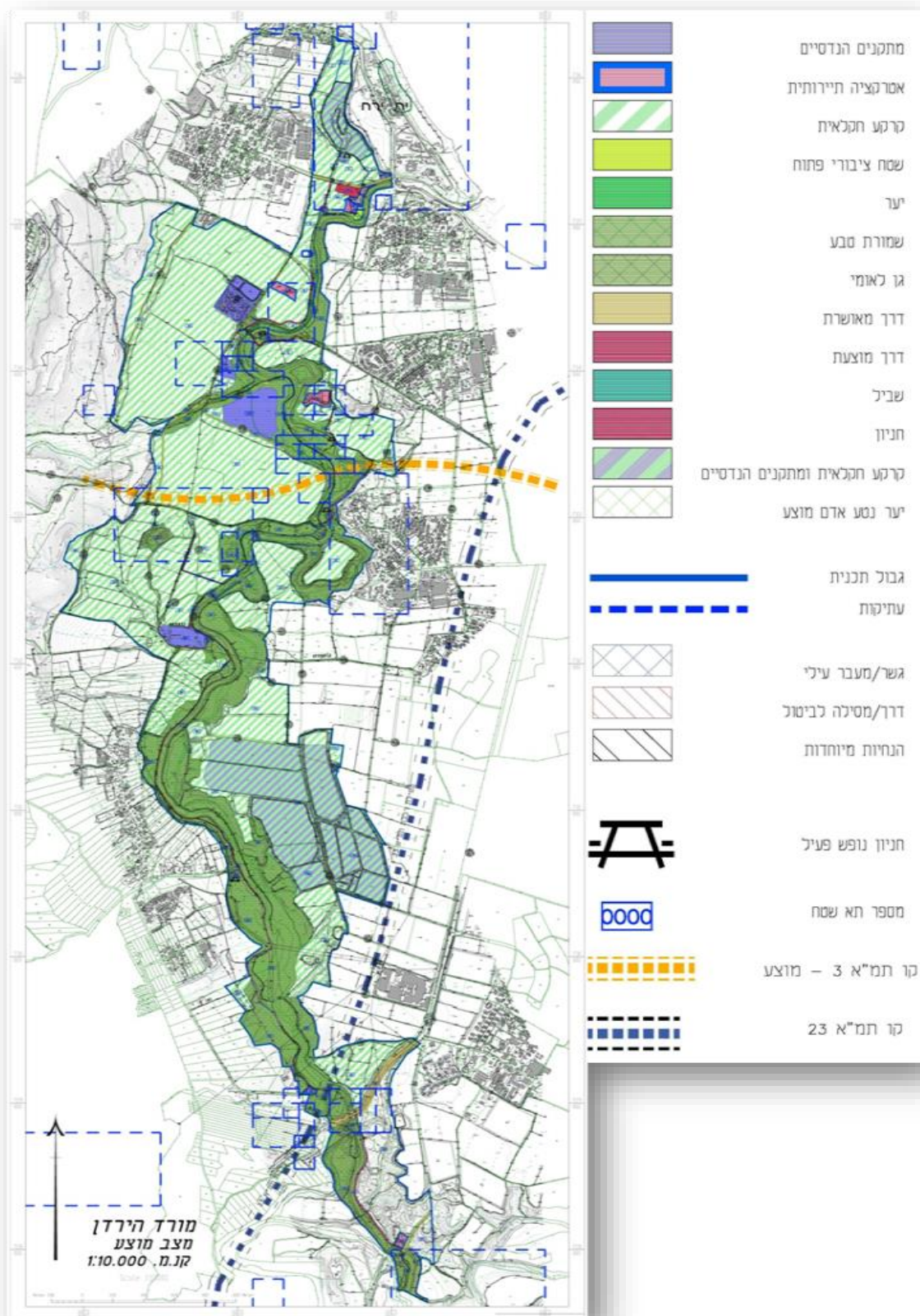
תשריט תכנית / קומפילציית תכניות

תכנית ג/1594 – דגניה א'

	גבול התוכנית
	רזטות
	מגרשים
	מגורים
	אגמים
	נחלים
	ואדי
	אזור חקלאי ב
	אזור תעשייה
	שטח לבנייני משק
	מסילת ברזל
	דרך או כביש או חנייה
	שביל
	תברואה-ניקוז ביוב חמצון
	אזור מלונאות ונופש
	בתי ספר ומוסדות מדע
	שטח לבנייני ציבור
	בתי-עלמין
	שטח ספורט
	שטח פרטי פתוח

רשות ניקוז ונחלים כינרת מקדמת תכנית מתאר סטטוטורית לנהר. התכנית נמצאת בתהליך הפקדה בוועדה המחוזית. מרכיבי התכנית כוללים הגדרת כל הנחל כגן לאומי ושמורת טבע אשר תחובר לשמורת הטבע בנחל יבנאל. מצורף צילום תב"ע – מצב מוצע כנספח.

פרק ב':

1. טבע ואקולוגיה (דו"ח אקולוגי מפורט מצורף כנספח).

המבנה הגאומורפולוגי והתנאים ההידרולוגיים באזור מורד הירדן יצרו בו בעבר מגוון גבוה של בתי גידול. למרות הפגיעה הפיסית שנגרמה כתוצאה מפיתוח, זיהום והמלחת המים ופגיעה בצומח, נותרו לאורך מורד הירדן מספר בתי גידול ייחודיים. בין בתי גידול אלה נמנים נפתולי הנהר שאין דומה להם בנחלים אחרים בישראל, הכוללים מצוקי חוואר תלולים ושטחי פשטי הצפה. לבתי גידול אלה חשיבות רבה בתמיכה במגוון המינים באזור זה, המהווה אזור מעבר בין האזור היבשתי לאזור המדברי. הם משמשים מקום מחייה, הזנה ורבייה למגוון גבוה למדי של בעלי חיים, בהם יונקים קטנים וגדולים, עופות, דו חיים, דגים וחסרי חוליות. פירוט מלא של המערך הטבעי והאקולוגי מופיע בדו"ח האקולוגי (נאוה סבר, סבר יעוז אקולוגיה וסביבה, ספטמבר 2011).

פרויקט שיקום מורד הירדן מורכב משילוב של גורמים שבכוחו להביא לשיפור משמעותי של בתי הגידול ואף להשבת בתי גידול, צמחים ובעלי חיים שנעלמו ממנו. השילוב של הפסקת הזיהום יחד עם הזרמת מים שפירים ומי קולחין ברמת טיהור גבוהה, יחד עם שיקום פיזי של מבנה הנחל והשבת בתי גידול ומיני צומח מקומי, יוצרים כר לשיקום אקולוגי מהיר ואפקטיבי – שיקום שלא מתרחש במהירות כזו ללא באופן טבעי. ללא התערבות אדם.

תמונות רלוונטיות:

שיקום בריכות הירדן. ימין – אוגוסט 2015. שמאל – מרץ 2016.

נפתולי הירדן – מקטע משוקם – מרץ 2016

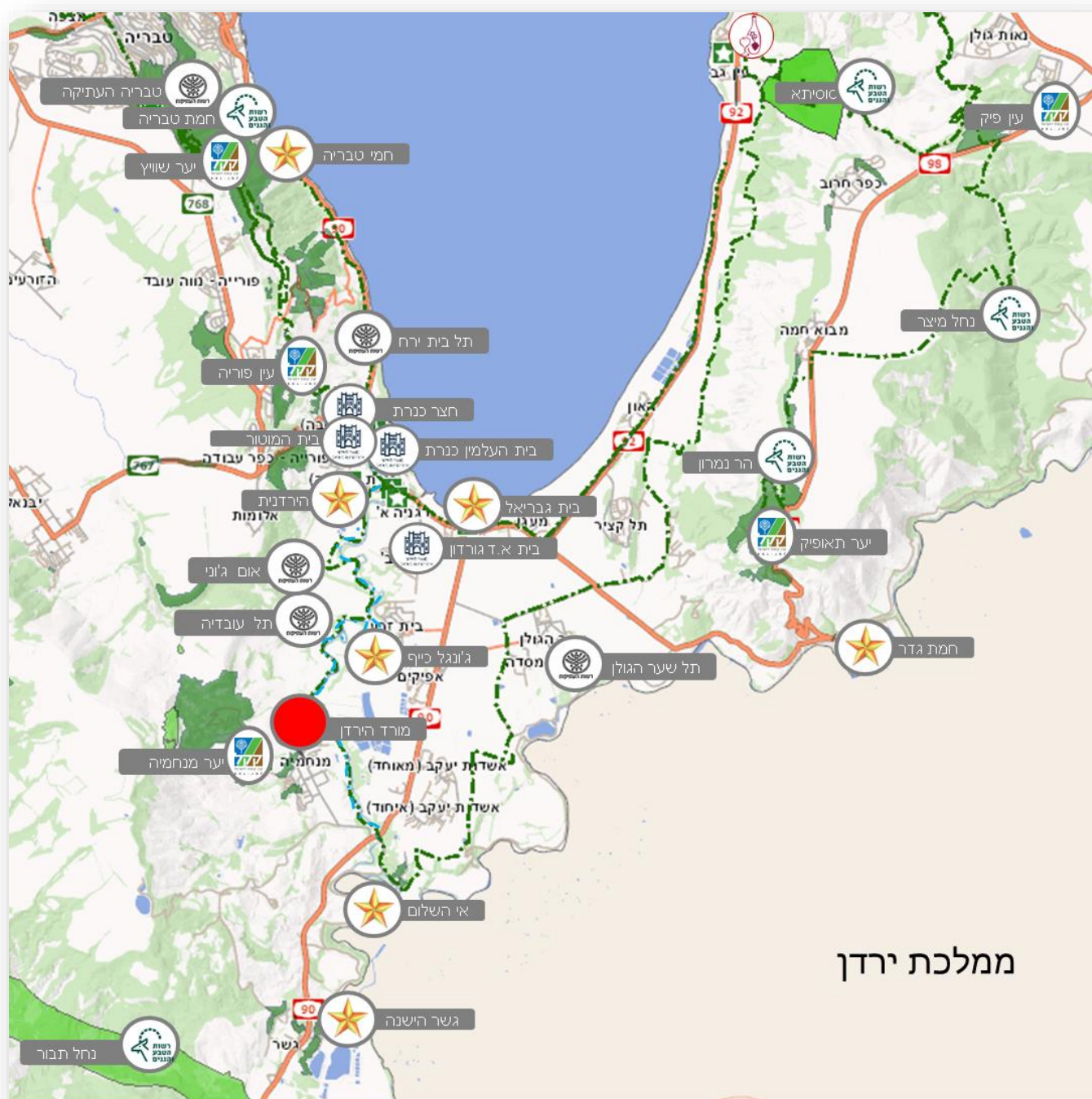

נפתולי הירדן – מקטע משוקם – מרץ 2016

2. קרבה לאתרים

המקטעים המשוקמים והמיועדים לשיקום של מורד הירדן ממוקמים בסמיכות לאתרים טבע, מורשת, פנאי ונופש רבים. אתרים מקודשים לנצרות שמבקרים בהם צליינים רבים, כמו כן קברי צדיקים המושכים אוכלוסייה רבה. התוכנית משתרעת בשתי גדות הירדן, מאזור אתר הטבילה "ירדנית", ועד גשר כביש 90 ליד מנחמיה.

בין האתרים הרבים באזור:

שמורות טבע ומסלולי טיול: שביל ישראל, שביל סובב כנרת, דרך מסומנת ירוק 3220 לרכב שטח ואופניים, בגבולה המזרחי של מנחמיה עובר שביל "עמק המעיינות" לאורך כ- 2.5 ק"מ, שביל סובב כינרת, שביל אופניים המוביל המלוח, שביל אופניים אשדות יעקב-צמח, יער שוויץ, עין פוריה, יער מנחמיה, יער תאופיק, הר נמרון, נחל מיצר, עין תאופיק, חופי הכנרת.

אתרים היסטוריים: גשר צנברי/אום קנטיר, גשר אום סיד, תל בית ירח, תל עלי, חורבת אום גיוני, אום אל צרוד, תל עובדיה, עובדיה, תל דהלמיה, תחנות סוכר, סוסיתא, תל שער הגולן, חמי טבריה, טבריה העתיקה, גן לאומי חמת גדר.

אתרי מורשת ותרבות: הירדנית, בית העלמין כנרת, חצר כנרת, מוזיאון א.ד. גורדון, בית המוטור, אי השלום, גשר הישנה, בית גבריאלי, תחנת הרכבת צמח.

שירותי תיירות: צומת צמח, טבריה, יישובי עמק המעיינות, יישובי עמק הירדן, יישובי דרום רמת הגולן.

אטרקציות נוספות: חמת גדר, חמי טבריה, ג'ונגל כיף, שייט בכנרת, ספורט אתגרי, חופי רחצה, טרקטורונים, טיולי ג'יפים, פיינטבול, אופניים, יקבים, ועוד...

3. קרקע

פירוט מלא של הגיאומורפולוגיה של מורד הירדן מופיע בדו"ח האקולוגי המצורף כנספח לבקשה (נאוה סבר, סבר ייעוץ אקולוגיה וסביבה, ספטמבר 2011). הפרויקט מורכב מעבודות שיקום של האפיק, שתילות ונטיעות, יצירת חניונים ושבילים, והתקנת מצפורים. אין עבודות בנייה או ביסוס שעבורן נושא חתך הקרקע משמעותי.

4. ניקוז

זרימה שיטפונית הייתה חלק ממשטר הזרימה הטבעי באזור עד הקמת סכר דגניה בתחילת שנות ה-30 של המאה ה-20. לזרימות השיטפוניות היה תפקיד משמעותי בעיצוב אפיק הזרימה המפותל, הסעת ושיקוע סחף ותפקוד המערכת האקולוגית. השיטפונות יצרו פשטי הצפה בנפתולים ובאזור המתון יותר שבו נמצא היום אגם מנחמיה. לאזורים מוצפים אלה חשיבות רבה מבחינה אקולוגית מאחר והם תומכים במגוון גבוה של צמחים ובעלי חיים. עם הקמת המוביל הארצי בשנות ה-60, פחתה ספיקת המים במורד הירדן במידה ניכרת. השינויים הבולטים במשטר הזרימה במורד סכר אלומות גורמים לשינויים במורפולוגיה האפיק. ניכר תהליך טבעי של יישור תוואי הזרימה בנפתולים ונפתולים חדשים אינם מתפתחים. כתוצאה מכך מס' הנפתולים ליחידת אורך קטן עם הזמן. תהליך יישור הנפתולים ימשך עד להתאמת המערכת ההידרולוגית לשינוי משקל דינמי חדש בין כמות הסחף לעומת שיפוע האפיק האורכי וספיקת המים. סקר משטר הזרימה הוכן במסגרת תכנית האב (רפי הלוי, נהרא, 2008).

התכנית לשיקום מורד הירדן כוללת את שחזור ושיקום התוואי המקורי שלו, על נפתוליו, תוך שמירה על תפקודו של הנחל כעורק ניקוז ועל יכולתו להעביר ספיקות תכן שיטפונות. הדבר מושג על ידי הכוונת זרימות הבסיס לתוואי המקורי, ושמירה על הקיצורים בהם תוואי הזרימה יושר – למטרת העברת הספיקות הגבוהות בעת שיטפון.

5. נצפות ונוף (נספח נופי מצורף כנספח)

לאורכו של הירדן ישנם אתרים בעלי חשיבות רבה מבחינה היסטורית, נופית וערכית. זהו אחד האזורים היחידים שעדיין לא ארע בהם פיתוח סביבתי מסיבי, למעט פעילות חקלאית. יחד עם זאת, עקב הקמת מפעל החשמל בנהריים 1928-1932 נעשו לאורך הנחל ובאפיקו עבודות ששינו את מהלכו הטבעי.

בקטע ממוצא הכנרת ועד מפגש הנהרות, הירדן זורם בנוף משתנה ונפתולים שחלקם בקוטר 500 מ' ויותר. פיתולים אלה יוצרים תופעות גיאומורפולוגיות ייחודיות כנפתולים המתחתרים במצוקי החוואר. סביבת הנפתולים עשירה במיני צומח וחי המאפיינים בתי גידול לחים. הרושם הכללי למבקר במורד הירדן הוא של שטח פתוח, חקלאי, טופוגרפיה מגוונת, נוף מים מלווה בצמחיה טבעית.

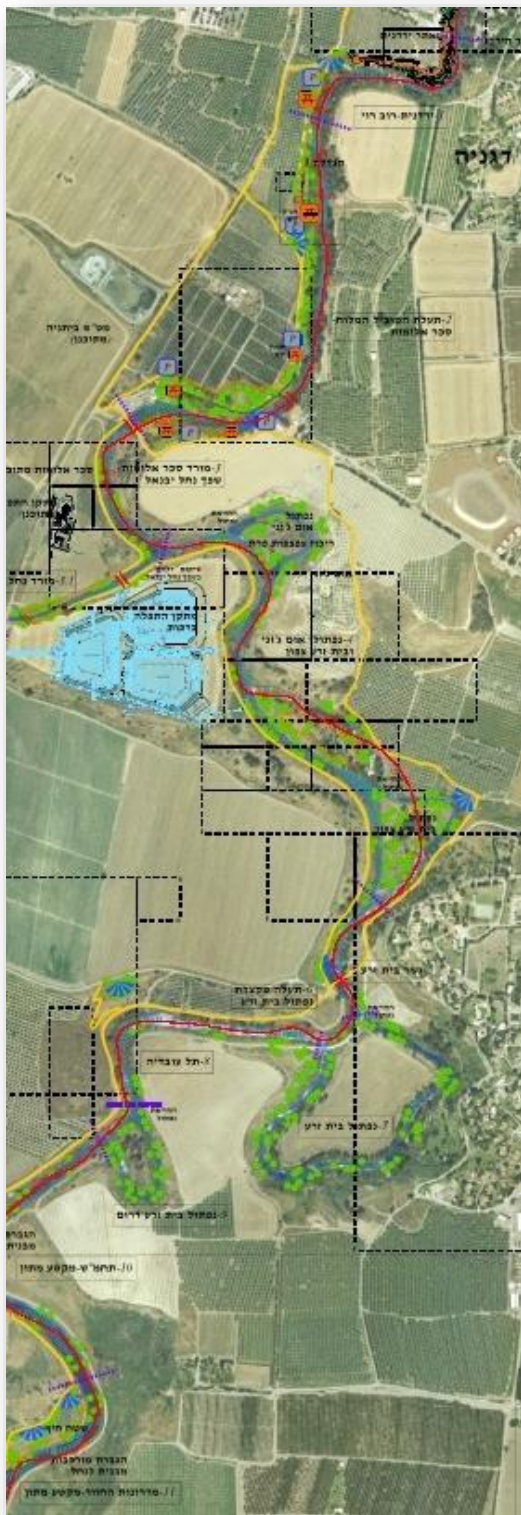
באזור זה החלה התפתחות יישובית עם עדויות ארכיאולוגיות מתקופת האדם הקדמון, תקופות הברזל המוקדמות, התקופה הרומית ועד לימינו. זאת הודות לפני השטח והקרקע הנוחים לאדם וכמויות המים הזמינים. יחד עם זאת, מגבלות אקלים מנעו קיומו של ישוב קבע מפותח, ואף הביאו להרס ההתיישבות האנושית בתקופות היסטוריות אחרות. נספח נופי של מורד הירדן, מצורף לבקשה (אדריכל ערן געש, ערן געש אדריכלות נוף, מאי 2013).

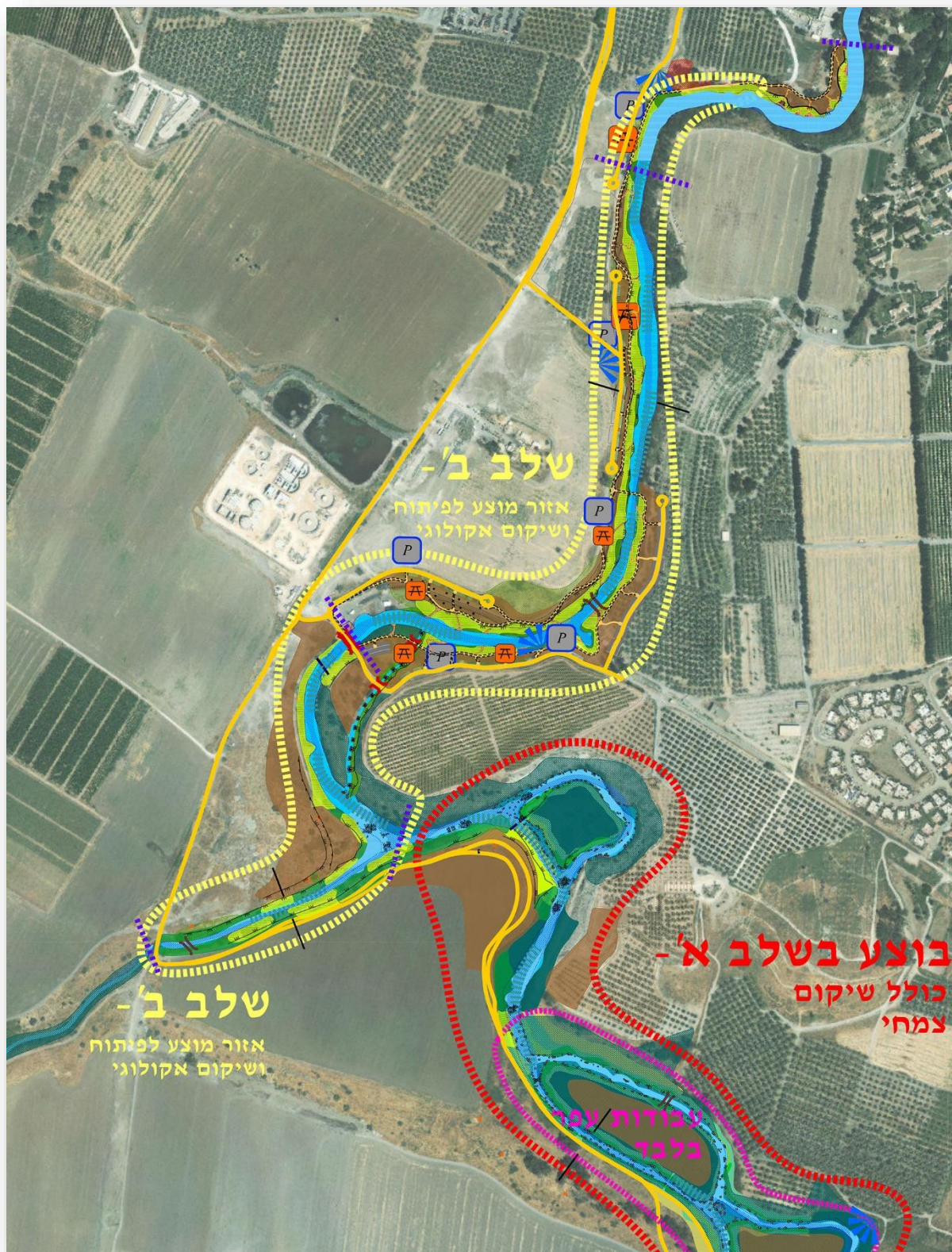
פרק ג':

1. תשריט הפרויקט מצב מוצע (תשריט מלא מצורף כנספח):

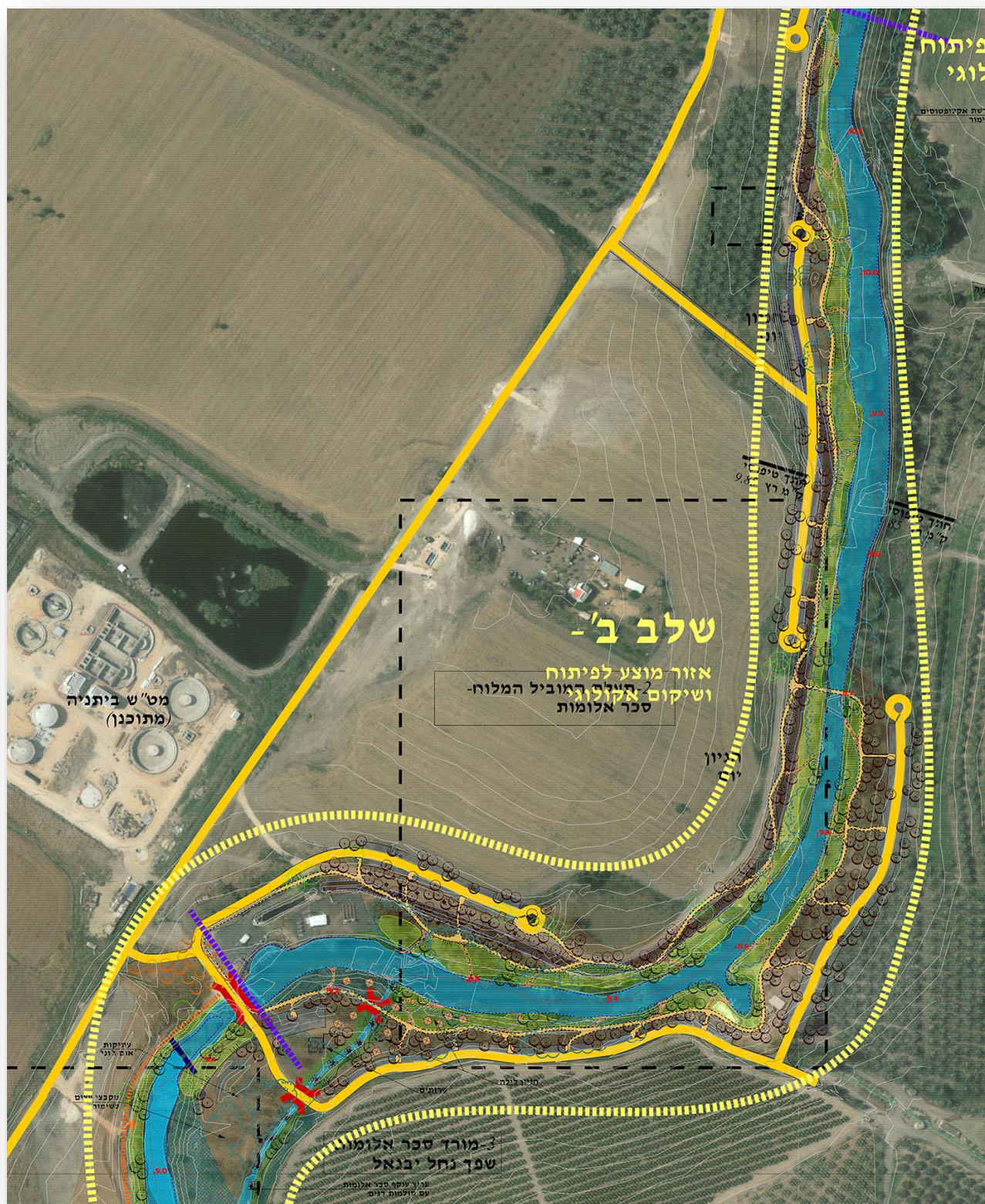
תרשים כללי של תכנית שיקום מורד הירדן

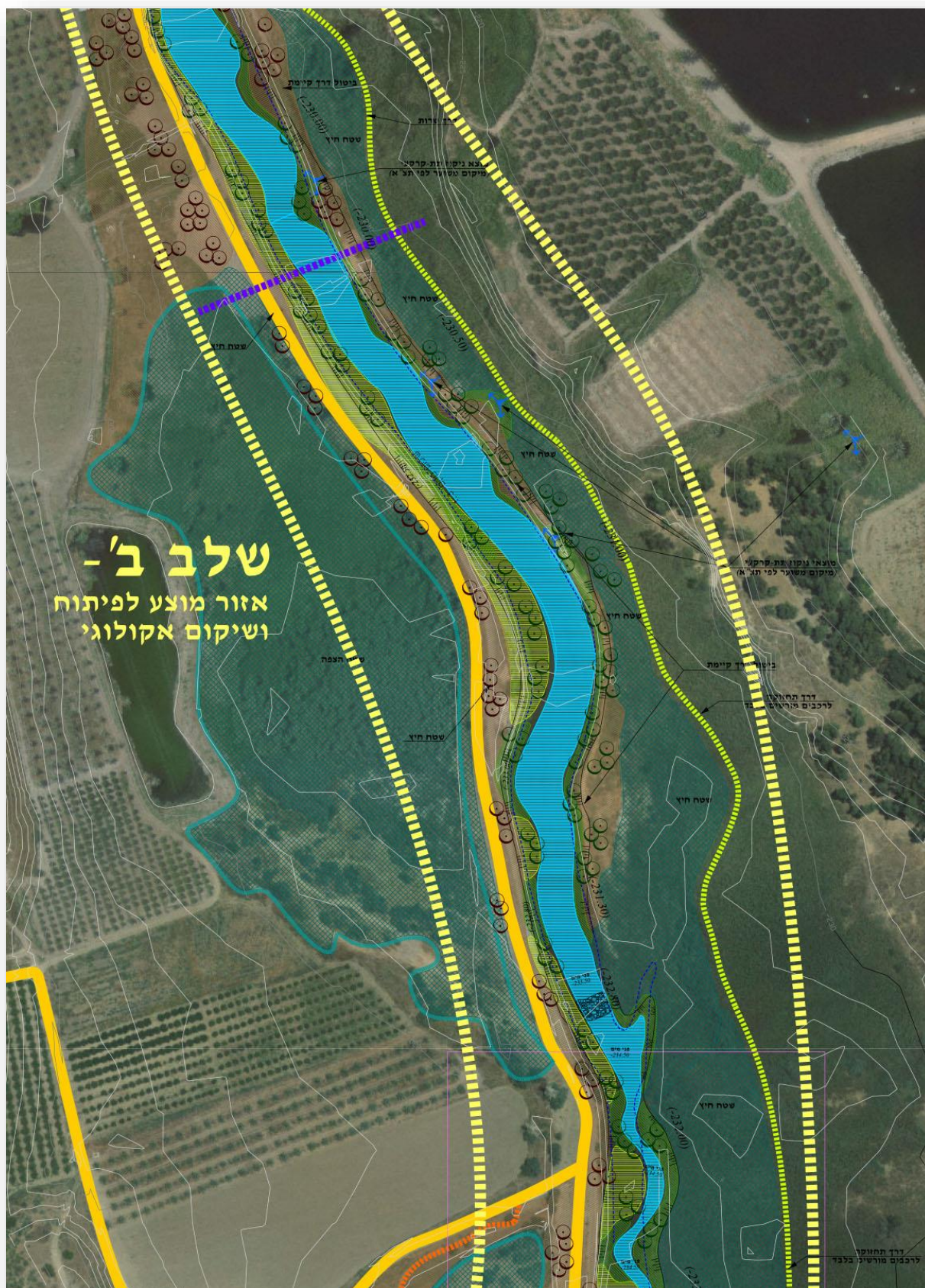
שיקום מורד הירדן – מקטע המוביל המלוח ושפך נחל יבנאל (לא בוצע בשלב ב')

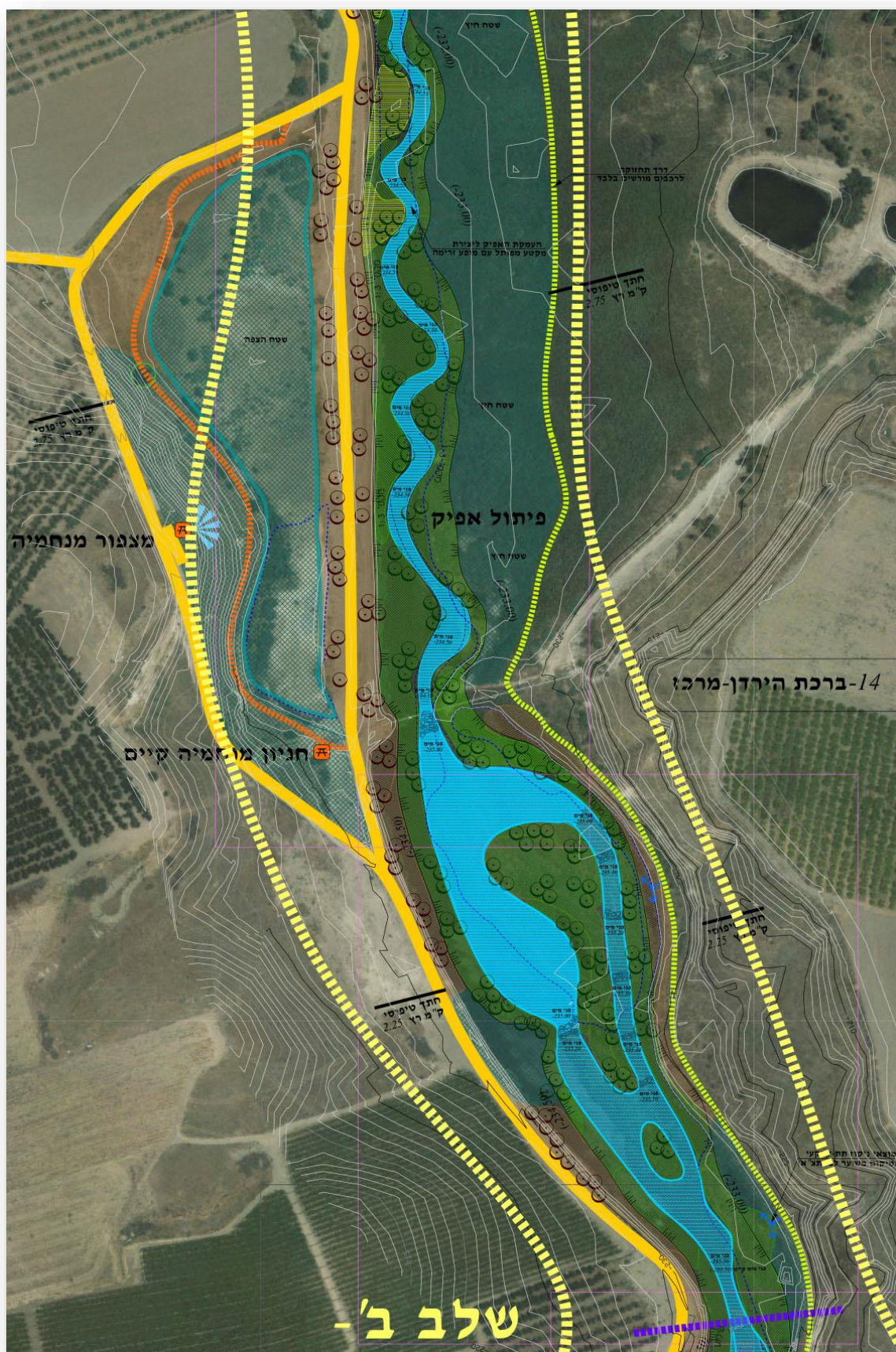
שיקום מורד הירדן – מקטע המוביל המלוח (לא בוצע בשלב ב')

שיקום מורד הירדן – מקטע בריכות הירדן (לא בוצע בשלב ב')

שיקום מורד הירדן – מקטע בריכות הירדן (בוצע חלקית בשלב ב')

שיקום מורד הירדן – שחזור תוואי הירדן ההיסטורי (לא בוצע בשלב ב')

2. תיאור הפרויקט המוצע

הפרויקט המוצע למימון הקרן כולל שיקום ופיתוח של המקטעים הבאים:

1. שיחזור הירדן במקטע המוביל המלוח – עבודות עפר לשיקום האפיק הכוללות מיתון גדות, מילוי תעלת המוביל המלוח הנטושה, עבודות ליצירת פיתוליות בנחל, יצירת בתי גידול מורכבים ומגוונים, דיפון גדות ודיפון מקטעים בקרקעית, שיקום צמחי הכולל נטיעת עצי צמחי גדות וצמחי מים, ופיתוח נופי הכולל חניות מצעים ודרכים לרכב רך, חניוני יום, שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים, גישור להולכי רגל, ושילוט.
2. מקטע שפך נחל יבניאל לירדן - עבודות עפר למיתון גדות ודיפון קרקעית ליצירת מגוון בתי גידול, שיקום צמחי הכולל נטיעת צמחים ועצי גדות וצמחי מים, ופיתוח נופי הכולל דרכי מצעים, חניות לרכב רך, שבילים ושילוט.
3. מקטע בריכות הירדן לאחר ביצוע שלב ב' (מהנפתול האחרון של בית זרע עד מנחמיה) – עבודות עפר להשלמת יצירת בתי גידול מגוונים על ידי פיתול הנחל ודיפון קרקעית, שיקום צמחי הכולל נטיעת עצי צמחי גדות וצמחי מים, פיתוח נופי הכולל חניות מצעים ודרכים לרכב רך, חניוני יום, שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים, ושילוט. שיקום צמחי הכולל נטיעת עצי צמחי גדות וצמחי מים, ופיתוח נופי הכולל חניות מצעים ודרכים לרכב רך, חניוני יום, שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים, ושילוט.
4. שיחזור תוואי הירדן ההיסטורי - עבודות עפר לשחזור התוואי, דיפון גדות וקרקעית ויצירת בריכת שכשוד, שיקום צמחי הכולל נטיעת עצי צמחי גדות וצמחי מים, ופיתוח נופי הכולל חניות מצעים ודרכים לרכב רך, חניוני יום, שבילים להולכי רגל ורוכבי אופניים, ושילוט.

3. ניתוח היבטים ביצועיים

רשות ניקוז ונחלים כינתה מתוקף אחריותה על פי חוק הניקוז מתחזקת את נהר הירדן. הטיפול אינו משנה את יעוד הקרקע, ומבוצע במסגרת התחזוקה השוטפת של הנחל. העבודה מבוצעת בייעוץ ובהדרכת מומחים מטעם המשרד להגנת הסביבה ורשות הטבע והגנים, ובאמצעות קבלנים מתמחים. אנשי המשרד להגנת הסביבה יהיו שותפים לבקרה על העבודות.

4. שלבי הפרויקט

שלב העבודה	יעדים	מבצע	משך ביצוע
שלב 1: שיחזור הירדן במקטע המוביל המלוח	ביצוע עבודות עפר, פיתוח האתר, צמחייה ושילוט	רשות ניקוז ונחלים כנרת	5 חודשים
שלב 2: מקטע שפך נחל יבניאל לירדן	ביצוע עבודות עפר, פיתוח האתר, צמחייה ושילוט	רשות ניקוז ונחלים כנרת	2 חודשים
שלב 3: מקטע בריכות הירדן לאחר ביצוע שלב ב'	ביצוע עבודות עפר, פיתוח האתר, צמחייה ושילוט	רשות ניקוז ונחלים כנרת	3 חודשים
שלב 4: שיחזור הירדן ההיסטורי	ביצוע עבודות עפר, פיתוח האתר, צמחייה ושילוט	רשות ניקוז ונחלים כנרת	4 חודשים

תמונות והדמיות לפרויקט:

איור 1: שיקום הירדן באזור תעלת המוביל המלוח

איור 2: שיקום הירדן באזור תעלת המוביל המלוח

איור 3: שיקום הירדן באזור בריכות הירדן

5. אומדן עלויות לביצוע הפרויקט

פרטים	סה"כ תקציב השנה לפרויקט הנתמך בש"ח	הערות
הכנסות		
תמיכה ממקורות ציבוריים	רשות ניקוז ונחלים כנרת – 500,000 רט"ג – 300,000	
תמיכה ממשרדי ממשלה אחרים		
מקורות עצמאיים		
תרומות		
הלוואות		
אחר:		
התמיכה המבוקשת	8,071,000	
סה"כ הכנסות		
הוצאות		
עלות הפעילות שנה 1		
שיקום אקולוגי - עבודות עפר	1,930,000	
שיקום אקולוגי-נטיעות והשקיה	2,304,000	
דרכי מצעים וחניות	1,140,000	
שבילי הולכי רגל ואופניים	733,000	
גישור להולכי רגל	480,000	
חניוני יום	585,000	
מצפור	50,000	
בריכת שכשוך	250,000	
שילוט הכוונה והסבר	110,000	
שיקום אקולוגי - עבודות עפר	1,930,000	
מע"מ 17%	1,289,000	
סה"כ עלות הפעילות שנה 1	8,871,000	
סה"כ הוצאות	8,871,000	
עודף/ גרעון	0	

6. חוות דעת

להלן רשימת חוות הדעת המקצועית והתאומים המצורפים כנספח לבקשה :

1. סקר אקולוגי (ד"ר נאוה סבר, סבר ייעוץ אקולוגיה וסביבה, ספטמבר 2011).
2. נספח נופי מורד הירדן (אדריכל ערן געש, ערן געש אדריכלות נוף, מאי 2013).

3. תמיכות

להלן רשימת התמיכות מהגופים השונים המצורפות לבקשה :

1. מועצה אזורית עמק הירדן
2. מועצה אזורית עמק המעיינות
3. המשרד להגנת הסביבה
4. רטי"ג
5. החברה הממשלתית לתיירות

צ'ק ליסט

מסמך זה מהווה ביקורת על ידי המגיש לעמידה בתנאי הסף – מסמכים נדרשים להגשה:

☒ טופס בקשה

☒ מילוי טופס איש קשר לפרויקט

☒ חתימת מורשה חתימה 1

☒ חתימת מורשה חתימה 2

☒ חתימת עו"ד (אימות חתימה)

☒ טופס התחייבות מנהלי

☒ חתימת מורשה חתימה 1

☒ חתימת מורשה חתימה 2

☒ חתימת עו"ד (אימות חתימה)

☒ טופס תחזוקה

☒ תאריך חתימה

☒ חתימת ראש הרשות המקומית/ מנכ"ל המשרד

☒ גובר הרשות/ חשב

☒ תכולת תיק הפרויקט - הפניה לקרן

☒ פרק א' - כללי

☒ פרק ב' - ערכי טבע

☒ פרק ג' - הבקשה לקרן

☒ נספחים רלוונטיים

☒ תשריט פרויקט סביבה מפורט

☒ תשריט פרויקט למימון הקרן ופעולות למימון.

☒ צילום נסח טאבו

☒ צילום תכנית סטטוטורית (ייעודי קרקע)

☒ חו"ד אדריכל נוף

☒ חו"ד אקולוג

☐ חו"ד אחרות _____

☒ המלצות והתחייבות לתחזוקה מגופים רלוונטיים

☒ מסמכים נוספים לפי שיקול דעתו של מגיש הבקשה

☒ 2 עותקים קשיחים

☒ 1 דיסק צרוב/ מדיה דיגיטלית